

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Ugoden čas slovenskim prošnjam.

Na slovenskih tleh hočemo Slovenci ohraniti se, razvijati, napredovati, in toraj kot Slovenci, domačini, priznani in spoštovani biti. Zato tirjamo slovensko besedo v uradnicah in šolah na Slovenskem tako, kakor jo imamo v svojih katoliških cerkvah. Dosledno hočemo potem, da bodo Slovenci v naših uradih nastavljeni, Slovenci poslovali kot profesorji in učitelji pri nas. Doma naj domačini v prvej vrsti boljše službe dobivajo in boljši kruh jedó, ne pa namesto njih tujci, ki našega jezika ne znajo, pa ga tudi znati nečejo. Tirjamo in zahtevamo to tem bolje, ker nam je ta pravica v osnovnih postavah zagotovljena in od cesarja samega podpisana.

Toda Nemci, zlasti liberalci, v zvezi z odpadniki nemčurji, nam to branijo, kolikor le morejo. Slovenci pa se borimo za svoje pravice in, hvala Bogu in našim vrlim državnim poslancem, z upanjem na uspeh, na zmago.

Upiraje se na slovenske prošnje, katerih se jim na Dunaj pošilja iz slovenske zemlje; začeli so, zlasti naš g. dr. Vošnjak in goriški dr. Tonkli, trdno pritiskati na ministre, naj vendar cesarjevej besedi in grof Taaffejevim obljubam o enakopravnosti pomagajo do dejanske veljave. No, in res, minister prava, dr. Pražak, je obljubil javno v državnem zboru, da kmalu predloži zbornici črtež jezikovne postave. Po tej postavi bodo vsi uradi na Slovenskem dolžni, slovenske uloge sprejemati in reševati slovenski. Tedaj ne bodo smeli sodniki zametavati slovenskih ulog, kakor sedaj po zaukazih predsednika graške nadsodnije, plem. Waserja, delajo. Bog daj, da se to brž zgodi.

Na dalje so naši poslanci od Čehov, Poljakov in nemških konservativcev dobili besedo, da bodo podpirani, kedar bodo od ministra naučnega, barona Konrada, tirjali sledeče: 1. v Ljubljani popolno slovensko gimnazijo, 2. na gimnazijah v Novem mestu in Kranji in učiteljiščih v Mariboru in Ljubljani slovenski učni jezik, in 3. na gimna-

zijah v Celji, Mariboru, Gorici in na realki v Ljubljani pa paralelke (zraven-razrede) slovenske za 4 spodnja leta.

To utegne obveljati in storjen je velik korak naprej. K temu uspehu so pa slovenske prošnje, doposlane na Dunaj našim poslancem, veliko pripomogle. Toda še več se jih naj nemudoma odpošlje.

Rodoljubi štajerski! ganite se! Sedaj je ugoden čas slovenskim prošnjam.

Slovenci trpini.

(Govor drž. poslanca dr. Vošnjaka v drž. zboru.)

I. Dne 2. marca t. l. je naš državni poslanec izvrstno razlagal žalostno stanje Slovencev gledé enakopravnosti. Govor je ob enem jako podučljiv in ga toraj objavimo v večih odlomkih pod primernimi naslovi, to pa natančno po štenografičnih zapisnikih.

„Mi slovenski poslanci smo v državnem zboru v zelo težavnem stališči; mi smo del večine, mi smo vladna stranka in tudi v resnici glasujemo za vse predloge, katere nam predloži vlada. Glasovali smo za brambeni, za zemljiščni, za hišni davek, za davek na petrolej in za carino (colnino) pri kavi. In če se oziramo v domovini svojej in se vprašamo, kako je vlada svoje obljube, to je obljube cesarjevega govora, v kolikor se tičejo izvedenja narodne enakopravnosti, spolnila, pokaže se nam žalostna podoba. Mi namreč opazimo, da praktično izvedenje narodne enakopravnosti za te vlade do zdaj za nas Slovence ni le nič napredovalo, marveč pomisleka vredno nazadvalo. (Istina! na desnici.)

Naš jezik, kateri je uže skozi desetletja veljal v uradih kot sodnijski, iztirava se najedenkrat iz njih, in celo v Kranjskeje, kjer vender po slednej ljudskeje štetvi stanuje 447.366 Slovencev poleg 29.392 Nemcev in Kočevarjev, proglašá se slovenščina kot ne v deželi navadni jezik (Čujte! na desnici), in gospodu pravosodnemu ministru se do sedaj ni posrečilo s svojimi

določbami in odločbami tem nenaravnim razmeram konec storiti.

Če se obrnemo k šoli, vidimo, da zdanji gospod naučni minister baron Konrad krepko stopa na širokej poti Stremajerjeve germanizacije. (Veselo na desnici.) G. ministerski predsednik grof Taaffe zagotavlja o vsakej priliki, tu in v onej zbornici, da je njega trdna volja, da morajo biti narodnosti v Avstriji enakopravne, in on zagotavlja to tako odločno, da smo gotovo vsi čuli. Poleg njega sedeči naučni minister pa baje vnder vsa ta zagotavljanja preslišuje. Visoka zbornica je uže v letu 1880. sprejela dve resoluciji, katerih jedna se je nanašala na srednje šole, druga na učiteljišča. Z resolucijo, zadevajočo srednje šole, se je naučni minister pozivljaj, naj v slovenskih okrajih v srednjih šolah slovenščino upelje kot učni jezik. Od tedaj minoli sta dve leti, in v naših srednjih šolah se ni storil ni jeden korak v zboljšanje, zgodila se ni najmanjša prememba, da bi se tej resoluciji ustreglo. V kratkem bodem tu samo srednje šole v pojedinih kronovinah omenjal, da pokažem, da je vse ostalo pri starem in da ovire, o katerih smo se tolikrat v tej visokej zbornici pritoževali, še vedno obstajajo.

V Gorici je učni jezik na tamošnjih srednjih šolah nemški, da si je le malo število nemških učencev na tem zavodu, v tem ko je večina Slovencev in Italijanov. Posledica temu je, da učenci, ki neznajoči nemščine v to srednjo šolo hočejo prestopiti, se ne morejo vzprejeti, ker ne dokažejo dovoljnega znanja nemščine.

Pri vzprejemanji v slednji tečaj se je zgodilo, da se izmej 44 oglašanih učencev 14 ni vzprejelo, češ, da premalo znajo nemščine. (Čujte! na desnici.) Bi si li tu ne moglo lahko pomoči, če bi, kakor sem nasvetoval in kakor tudi resolucija zahteva, se vsaj na spodnjih razredih realke dotični deželni jezik upeljal kot učni jezik?

Ni li velika krivica za kmeta, ki mora nositi vsa bremena, če najde, hoteč svoje sinove poslati v srednje šole, te šole zaprte, če je ljudstvo prisiljeno, otroke prej jedno ali več let pošiljati v pripravljalne šole, predno morejo vstopiti v srednje šole? V Gorici je taka pripravljalna šola, katera slovenskemu prebivalstvu nalaga veliko breme, ker morajo otroci jedno leto čakati, da morejo vstopiti v srednje šole, kar se pri srenejših narodnostih ne nahaja, ki imajo srednje šole v svojem jeziku. Vendar si učenci v teh pripravljalnih tečajih ne morejo prisvojiti potrebnega znanja nemščine, kar je lahko umevno, ker v svojih družinah ne govore nemški, marveč slovenski ali italijanski.

V Trstu in drugem Primorji, v Istri so samo nemške in italijanske srednje šole in niti jedna slovenska ali hrvatska, kakor bi bilo primerno številu prebivalstva Slovencev v teh deželah.

Za Kranjsko nahajamo tri srednje šole izkazane, in sicer v Ljubljani, v Novem mestu in Kranji kot slovensko-nemške. To zaznamenovanje pa je popolnem napačno; kajti te šole so v vseh glavnih predmetih nemške. V Ljubljani so res takozvani slovenski paralelni razredi; a uže v prvem letu paralelnih razredov se predava del predmetov v nemščini, v tretjem letu so uže vsi predmeti nemški, tako, da se tu pač ne more govoriti o slovenskih paralelnih razredih. Istotako je tudi v Novem mestu in v Kranji. V Štajerskej je na srednjih šolah v Celji, Ptuji in Mariboru učni jezik za vse predmete nemški, da si statistični izkazi kažejo, da je polovica učencev na teh zavodih Slovencev in da se v Celji in skoro gotovo tudi v Mariboru se vsako leto primeri, da se učenci, ki vstopijo iz ljudskih šol, ne vzprejmejo v srednje šole zaradi preslabega znanja nemščine. Beró se in slišijo večkrat pritožbe, da oni učenci, kateri se vzprejmejo, v prvem razredu srednjih šol jedno leto dalje ostati morajo, ker ne morajo, zahtevam učiteljev, ki v nemščini predavajo, zadostovati. Toraj tudi v tem je omejitev in zatiranje Slovencev, katerih otroci jedno leto izgubiti morajo, v tem ko drugi narodi nimajo te škode. (Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Oranje.

II. Kedar se je njiva pognojila, se prvokrat tudi navadno plitvo in pozneje popolnoma globoko orje. To pa zaradi tega, da tako gnoj in spodorana strn prej sprhni in rast posejanih rastlin močneje podpira.

Drugokrat se pa globoko orje iz istega uzroka, iz kterega se je prej pri podaranji deteljišč jednako ravnanje priporočalo. Tudi pri podaranji gnoja se od mnogih strani, kakor pri deteljiščih, jedno- in trikratno oranje priporoča, in kot jedino pravo hvali. Pa tudi to mnenje je napačno in se dá gnoj tudi pri dvakratnem oranji prav lepo podarati, če se le tudi primerno orje. Izjemka od priporočanega oranja le takrat nastopi, če se hoče, da se gnoj prav globoko podarja, da ta gnoj še le drugemu sadežu živež in hrano podaja.

Kjer se pa večkrat ko dvakrat orje, se zadnjokrat, to je, za posejatvo samo, prav plitvo orje, in sicer tudi iz tega uzroka najbolje, da se prst, ki ima največ moči in hrane za rastline v sebi, zopet ne podorje, t. j. pregloboko ne spravi, tako da korenine posejanega sadeža več do nje ne morejo. Večkrat ko trikrat se le čista praha orje, o čemur se pozneje beseda spregovori. Trikratno oranje je mogoče tudi tako opraviti, da se tretjokrat v razrušnikom orje, s čemur se mnogo časa in stroškov prihrani. Prav pogostno obdelovanje zemlje se more takrat opustiti, če se ko-

lobar sadežev tako uredi, da pridejo rastline, ki posebno dobro vzrahljano prst imeti hočejo, za takimi rastlinami v posejanje, ktere močno vzrahljano zemljo za seboj zapuščajo, n. pr. ječmen za krompirjem. Kdor tako kolobari, si tudi mnogo časa in stroškov prihrani.

Ako se za jara žita, n. pr. za ječmen, po trikrat njiva orje, tako se jeseni dvakrat preorje, da mraz in zrak prst do dobrega prekuhata. Kar se globočine oranja tiče, velja ravnilo, da se, kakor je pod števil. 1 povedano, prvokrat plitvo, drugokrat pa globoko orje. Ako se pa po tem trojnem načinu le jeden samkrat orje, in sicer jeseni, takrat se mora pa popolnoma globoko orati, in sicer iz gori povedanega uzroka. Za posejatev pa se vsakokrat plitvo orje.

Razumljiv vzgled, kako se je treba po danih ravnilih pri oranji ravnati, podaje pognojena čista praha, pri kateri se navadno po petkrat orje. Tukaj se orje prvokrat plitvo, da se stn podorje in da sprhni; drugokrat se orje globoko, da se prst, ki ima hrane in živeža v sebi, na vrh spravi; tretjikrat, o kateri priliki se njiva pognoji, se zopet orje bolj plitvo, da gnoj prej prepari in sprhni; četrtookrat se orje globoko, da se gnoj podorje in slednjič petokrat se orje plitvo, da se nova prstena plast zopet ne zagrebe.

Ako primerjamo način oranja, kterega se navadno kmetovalce drži, z gori navedenimi ravnili, našli bomo, da se ova pravila, ki so vsa na tehtne razloge postavljena, navadno ne izpegljavajo, kar pa ima več ali manj škodljive nasledke za seboj.

H koncu tega sestavka hočemo se še z vprašanjem bolj na tanko pečati, namreč s tem, ali je treba za vsako novo posejatev zemljo na novo orati. Sicer se to navadno godi. Večji del kmetovalcev misli, da se to vsakokrat stori. Pa temu ni tako. Nasprotno se namreč ravna pri posejavi raznih deteljnih sort. Navada je, deteljo med drugo silje posejati. Pri tem posevanju pa mora samo jedno obdelovanje za oboji sadež zadostovati, namreč za deteljo in za povrhni sadež. V drugih krajih imajo navado, da tudi korenje med drugo silje, posebno med ječmen sejejo. V nekterih krajih sejejo ajdo, posebno v goratih krajih, ki se sme pozno sejati in Janževo rž, ki pa zahteva prav rano posejanje, vkup. Ko ajda dozori, s z ržjo vred požanje. Rž zopet požene in daje drugo leto lepo rževo setev. Tudi v teh povedanih slučajih se za dvojni sadež le jedenkrat zemlja obdela. Iz vsega je toraj razvidno, in skušnja kaže, da se ne obdeluje zemlja za vsaki sadež posebej, ampak da pri mnogih zadostuje samo jedno obdelanje.

Ajda kot živinska krma.

Iz vseh skušenj, ktere so se z ajdo kot živinsko krmo, napravile, je razvidno in jasno, da je ajda tečna in redivna krma za živino. Le v

posebnih okoliščinah ima neko posebno učinkovanje na živalski organizem, v katerem namreč ajda ko krma vnetje in preobilen pritok krvi, posebno v glavo in kožo, provzročuje. Ta učinek se je pa skoraj brez izjeme le pri ovcah in svinjah opazil, in sicer pri belih in belomarogastih najbolj. Pri goveji živini in pri konjih pa le redkokdaj bolezn nastopajo, kterim bi se mogel povod iskati v ajdi, ki se jim je položila.

Ajda se konjem in govedu skoraj celo ravno tako polaga, kakor se jim ječmen daje, kteremu ajda, kar se tiče redivnih snovi, celo blizo stopa. Sploh ima ajda kot konjska ali goveja krma podobno moč, kakor oves, kar se redivne snovi tiče.

Ker pa je ajda težko prebavljiva, se sme le zdrobljena pokladati, da se na tak način bolj prebavljiva naredi. Drugega pripravljanja pa ni treba. Ako se pa ajda kot zelena klaja živini polaga, ali če se živina na ajdišči pase, se ne sme zgoditi, da bi se živina ajde do sitega nadržla. Tudi dolgo časa se ne smeje neprestano s to krmo rediti. Tudi je treba na paši živino silne solnčne svitlobe varovati. Ko bi se katero živinče vsled te paše boleno kazalo, naj se brž v senco ali hlev zažene. Ravno tako je skušnja pokazala, da je dobro, govejo živino in ovce, kterim se je skozi zimo neprestano dalje časa ajda polagala, spomladi, predno se na pašo začnejo goniti, kake 3—4 tedne z drugo krmo rediti.

Božjast pri perutnini.

Ne redkokrat se prigodi, da od časa do časa perutnino začne božjast napadati. Posebno je razna kuretina in pa pure tej bolezni rada podvržena. Ravno tako je znano, da se tudi hišnih tičev včasih loti. Božjast je živčna bolezen, ki kronično in od časa do časa živalice napada, tako da jih krč lomi in da med tem časom čut in zavest popolnoma zgubijo.

Francoski živinski zdravniki so opazili, da ima postanek te bolezni dostikrat v strahu svoj povod, kajti znamenja, ki se pred božjastnim napadom na živalih pokazujejo, je nek krik, ki je podoben tistemu, kterega živalice od sebe dajejo, ke dar se časa prav močno prestrašijo, in odletijo ali odbežijo. Tudi začnejo naglo s perutmi kriliti in z nogami cepetati.

Na to začno omahovati in z jedne strani na drugo padati, se prekucavati in poslednjič zvijajo noge, peroti in vrat.

To je pravi vrhunec bolezni, in živali so v tem trenutku brez vse zavesti. Napad trpi od 30 sekund do 1—2 minut. Ko pa se živali zopet zavejo in k sebi pridejo, so še dalje časa vse slabe in medle. Medlevica jih navadno še le po 10—15 minutah popolnoma mine.

Kot zdravilo se hvali voda, v kateri se je kuhal žajbelj, divji in pravi pelin in vratič. Te vode se jim vliva od časa do časa po mali žlicici. Ali pa se zamesi v to kuhovino nekoliko

moke in se bolenicam daje jesti. Tudi vmivanje s to vodo pomaga.

Pri pravi božjasti pa ti pomočki ne segnejo. Treba je, kakor pri človeku, špajka, amonijaka, eterja, kafe in voženka. Se vé da se taki dražji pomočki le pri dragih kokošnjih sortah izplačajo.

Za navadno od božjasti napadene kokoši pa kaže nož, se vé da še za takega časa, dokler je še kaj mesa na njih. Brž po napadu jih pa ne gre zaklati, ker takrat je meso nezdravo.

Gnoj cveticam.

V dosego povedanega namena se od izvedencev priporoča, da se k vodi, s katero se cvetlice zamakajo, pridene nekoliko soli, in sicer po sledečem receptu: Pridene se vodi 0.5 gramov grenke soli, 1.5 gramov kalijevega saliterja, 4.0 gramov apnenega saliterja in 10.0 gramov fosforokislega apna trojne base na 1 liter vode. Ker se pa navedene soli le težko raztopé, je treba vodo, v kateri so te reči, 10—14 dni stati pustiti. S to zmesijo se potem cvetlice zamakajo in cvet postane krepek in lep.

Dopisi.

Iz Dobrne. (Stanko Vraz. Jeho život, poesie a posobeni [pesmotvori in delovanje] slovanske. Preložila sepsal Jos. Kouble. V Praze, 1882.) Tako se zove nova po hrvatskem izvirniku dr. Markovičevem prestavljena knjiga, katera na 118 straneh v českej besedi popisuje trudapolno življenje Slovence, rojenega 1810 v občini Cerovec blizu Ljutomera, ki je s Hrvatom dr. Gaj-em začel buditi narodno zavest po slovanskem jugu. Ne le to. Iz omenjenega spisa spoznamo, da je pesnikova skrb bila obširnejša. On je vse slovanske narode klical v krog bratske vzajemnosti, naj bi Slovan navduševal Slovana ter si glede jezika bratski roko podajal in pomagal iz otožnega stanja, v katero so ga tekom časa bile spravile neugodne razmere, kakor nam to spričuje zgodovina. Časnik „Čeh“, v kojem smo Jugoslovanom pa zapopadku sicer že znano knjižico našli razglašeno, govoreč o slavnem pisatelji pravi, da med Hrvati, kder je naš Cerovčan bival in deloval, pred letom 1848 Čehovje niso imeli odkritorsčnejšega prijatelja in ljubeznivšega pobratima, kakor jim je to bil neutrudljivo delavni Stanko. Narod Česki bo gotovo hvaležen prestavljavcu, ki je s svojim peresom pomnožil književnost in s tem obnovil spomin na minole čase, na čase, ko se je nežna cvetlica bratske zveze med Slovani na jugu in na severu bila tako milokrasno razcvetela ter svoj blagi duh razširjala po krajih, koder prebivajo zvesti otroci velike matere Slave. Podatki, pristavlja imenovani časopis, podatki ali črtice o rodoljubih slovenskih, hrvatskih in českih pak posnetki iz raznih pisem dajajo celemu sestavku nemalo ceno. Iz

vsega se pa vidi dalje, da sa prvi buditelji in najmarljivejši delavci na narodnem polji bili katoliški duhovniki, katere je tudi Vraz štel med svoje iskrene prijatelje in jako čislal. Kdo bo se pa še potem čudil, da slavni pevec pri svojej malone strastnej ljubezni do mile domovine vendar vere v Boga ni pustil iz očíj? vpraša česki dnevnik. To je med ostalim zasvedočil ali popričal s znamenitimi besedami, ki jih je odposlal čehoslovanskemu književniku ali pisatelju Erben-u. Tam namreč piše: „Moram po pravici reči, da se ne naslanjam na modrost posvetnih modrijanov, marveč na milost in pravičnost Boga, ki srečo narodov drži v svojej roci in ki ne da poginiti narodu dobremu in nepokvarjenemu, ko bi se prav njegovi voditelji z podlosti ali malopridnosti in prevzetnosti ali ošabnosti celó na glavo postavljali. Saj je Bog sam naš največi domoljub, domoljub, dobronik in voditelj; če bi tega ne bilo, mi bi že zdavnaj spoopešali in spoizginili!“ Dá, ljubitelju slovanskega slovstva se v českej knjižici znovič oživlja „ponos Slovencev in dika ali čast Hrvatov“ — Stanko Vraz, kateremu je vseprezgodaj žalibog že 1851 neusmiljena smrt prerazala krhko nit življenja.

Iz Ptuja. (Narodni dom.) Naša čitalnica je dobila hišo „Hotel zur Stadt Wien“ za 11,500 gold. v svojo last, pogodba je podpisana. Ker so s tem čitalnične razmere vse druge postale, treba je, da se društvena pravila primerno prenarede. V to svrhu izbral se je poseben odbor. V tem odboru so gospodje dr. Čuček, Dr. Gregorič, dr. Ferjančič, Hirti, Lendošek, dr. Jurtela, Plešek, Jurca, Planišek, dr. Ploj in prof. Žitek. Dne 5. marca so se ti gospodje pogovarjali o glavnih točkah pravil, ktere se bodo prenaredile, slednjič se je naložilo gg. dr. Gregorič-u, dr. Jurteli in Jureci, da po danih njim nasvetih uredijo pravila ter njih predložijo odboru v potrditev. Tako, kakor bode odbor konečno pravila odobril, bodo se predlagala obnemu zboru v spretjetje. Ako jih sprejme občni zbor, bodo se odposlale c. k. namestniji, da njih potrdi. Kdor izmej onih gospodov, kateri so obljubili doneske za nakup hiše in kateri ne stanujejo v Ptuji, ima kak nasvet gledé društvenih pravil, naj ga blagovoli pred občnim zborom naznaniti; kajti to olajša delo odboru, in občni zbor izogne se dolgo trajajočemu posvetovanju. Ker je kupna pogodba podpisana, bode se v kratkem naznanil, obrok za vplačanje 10% obljubljenе svote. Upamo, da se bode redno plačevalo!

Iz Ormoža. (Prošnja okrajnega odbora za olajšanje šolskega obiskovanja.) Dne 27. febr. je bilo na dnevnem redu tukajšnjega okrajnega odbora vprašanje, ali bi naj podpisali prošnjo osnovano od graškega odbora na gospoško zbornico v Beč, naj šolske postave ostanejo pri starem, in naj se vladni predlog zavrže, kateri namerava marsiktero olajšanje vpeljati. — Proti

taki prošnji mora biti vsak narodnjak in vsak, kateri želi potrebno olajšanje Sletnega šolskega obiskovanja; zato se je vzdignil g. dr. Geršak v odboru ne samo proti grački osnovi, ampak je stavil tudi predlog, naj ormožki odbor napravi nasprotno prošnjo, namreč, da naj gosposka zbornica sprejme in potrdi vladin predlog, kateri je jako koristen narodom, posebno kmetom. — Po daljši razpravi se je Geršakov predlog sprejel; za njegov predlog so glasovali gg. Majhenič, Kočever in Škerlec; proti pa: Kmetič, Schmidl in Čulek. — Ker tukaj gre za pravo narodno stvar; lahko vsak vidi, na kateri kraj se naj nagne; varujte se toraj nasvetov Vaših narodnih nasprotnikov in držite se onih, kateri se borijo za pravni, nepokvarjeni narodi napredek.

Od nemške Mure. (Zagovor.) V zadnjem listu „Slov. Gosp.“ se nek dopisnik „Od slovenske Mure“ hudo krega nad učitelji in kateheti Radgonskih šol, ker baje nijene besedice ne spregovorijo v slovenskem jeziku. Ta dopis prebravši sem si na tihem mislil: Kako lahko le je kogarkoli kregati, če se na njegove okoliščine ne gleda. Nikdar ne bom zagovarjal reči, ktere grajanja zaslužijo. Ali pravicoljubnost me sili dopisniku svoje mnenje očitno razodeti. Žalostne so resnično šolske razmere za Slovence na nemški meji, in sicer ne samo v Radgoni, temveč tudi v Apačah, Cmureku, Spielfeldu, Gomilici in v Lučanah. Pa kdo je tega kriv? Učitelji mnogokrat ne, kateheti pa še menje. Ti imajo v takih dvojezičnih šolah itak že hudo delo. G. učitelj Čeh stori za Slovence v šoli, kolikor v tamošnjih okoliščinah storiti more in sme. In da č. g. katehet Muršec na Slovence ne pozabi, tega naj bo g. dopisnik prepričan. Kdor narodoljubnost tega velezasluženega gospoda še ne pozna, naj pogleda v koledar „Mohorske družbe“. Tam bo našel, da je imenovan gospod poverjenik ne samo za Radgonsko župnijo, temveč tudi za vse slovenske župnije Somboteljske škofije na Ogerskem. — Gospod dopisnik bi tedaj gotovo bolje storil, ko bi svoje sodelavce za narodno reč navduševal in jim s svetom in djanjem pomagal. — Bratje Slovenci! Sloga jači! — G. dopisnik „od slovenske Mure“! svetujte, kako bi se dale šolske razmere na slovensko-nemški meji vrediti?

Slovensk katehet na nemškem.

Iz Ljutomera. (Dvojna zlata poroka.) Gotovo nenavadno in redko cerkveno veselje se je obhajalo v nedeljo pred pustom v prostrani in lepi cerkvi Ljutomerski. Obhajala sta dva brata Paušerja z dvema sestrama zlato gostovanje. Doživeli so srečno v zakonu dolgo vrsto 50 let. Na šestih vozovih so se pripeljali gosti: sini, hčeri, vnuki in vnukinje v trg. Mično je bilo gledati z venci okinčane hčeri in vnukinje, kedar so stopili z vozov, ki so jih pripeljali okinčani lepi konji, kakoršnih se najde na Murskem polji. Vse trlo se je ljudstva,

ki je čakalo videti še v tej okolici nedečakano slovesnost. Pri procesiji, ki je za križem šla iz farovža, so lukale iz okenj mnogotere glave, gledalcem so padale debele solze iz radovednih oces, videti dva starčka, še vrlo čvrsta in dve starki, od katerih je ena bolehnna se komaj dala nagovoriti na to obhajanje. Vsak je želel videti zlate gostovanjščake. Ljudstva se je zbralo, da ga je bilo malokedaj tukaj pri kaki cerkveni slovesnosti toliko. Po prihodu v cerkev so č. g. župnik imeli primeren nagovor s prižnice; po dokončani poroki je bila slovesna sv. meša. Naš hvalje vredni organist g. G. P. je povzdignil slovesnost z novo pesmico in s cerkveno godbo. Vse je bilo in odišlo povzdignjeno in polno hvale na sv. katoliško Cerkev, ki je tako darežljiva s svojimi blagoslovi, in se raduje tudi z onimi, ki stojijo blizu groba!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar so vojake pod fml. Jovanovičem pohvalili, ker so 9. in 10. marca t. l. hrabro premagali vse težave in vdrl v Krivošije tijan do črnogorske meje in vzeli Cerkvico in razdjali Dragalj. Vojaki so napredovali v planine v 9 oddelkih, kateri so se naposled zbrali pri Cerkvici in Dragalji. Vstaši so se bali obkoljeni biti in se umaknili čez črnogorsko mejo. Ker so naši vojaki povsod naglo drli naprej, ni prišlo do večjih bojev, le pri 7. oddelku je mrtev ostal major baron Rukavina, ki je nekaj časa, rodod Hrvat, služboval v Mariboru pri našem regimentu št. 47. Sedaj je mrtev narodni mož in trobni v Krivošijah. Nadejalo se je, da bo sedaj konec vstaji, pa ni; kajti kraj črnogorske meje potegnolo je se precej vstašev v Krivošije in napalo pri Zagvozdu 24. lovski bataljon in pri Perkovaci 10. tirolski bataljon; toda bili so odpovedni, palo jih je na obeh bojiščih okolo 100. V Hercegovini rogovilijo nove vstaške čete ob spodnjem Naretvi. Vsled teh nemirov bo treba delegacije pozvati, da več denarjev, 10 milijonov, dovolijo, za potlačjenje vstanka. — V državnem zboru je dr. Vošnjak se pritoževal, kako plem. Waser slovenščini jemlje pravice, katerih je uže pred 20 leti uživala pri sodnijah, a sedaj še niti od vladne tiskarne izdanih slovenskih tiskovin rabiti ni mogoče. — Graški Nemeč dr. Rechbauer je plem. Waserja zagovarjal, jednako tudi celjski poslanec dr. Foregger; obadva sta trdila, da slovensčina ni sposobna za uradovanje. No, to je resnično, vendar le pri uradnikih, kateri so, kakor Foregger in Rechbauer, prelenhasti ali preslabotni, da bi se slovenski naučili. — Deželni šolski svet kranjski dobil je baje nalog, premišljevati, kako bi se dale slovenske paralelke napraviti na gimnazijah v Ljubljani, Novem mestu in Kranji. Kedaj bo se tukaj štajerski deželni šolski svet kaj zmezil? — V Ljubljani pričela se

je volilna borba za mestni zastop med Slovenci in nemčurji. Volitve so 11., 13. in 14. aprila. — Ogerski državni zbor je sprejel večjo colnino na petrolej. Hrvatski sabor je sklican; ima nalog, z Magjari pogajati se zavoljo Reke (Fiume).

Vnanje države. Srbskega kralja priznale so vse države. — Ruski car baje želi sniti se z našim cesarjem; Poljakom je v Varšavi dovolil profesorja, ki bode na vseučilišči razlagal poljsko književnost. — Bismark zopet boleha, njegova desna reka, general Moltke, pa obhaja svojo 60letnico vojaške službe. Katoličanom kaže vlada prijaznejše lice, pa zdatnega porazuma še ni nič blizu. Bavarski kralj drži trdno z liberalci v gosposki zbornici, ki redno zametuje vse, kar konservativni poslanci v poslanski zbornici sklenejo, n. pr. postavo zoper vlačugarje, odpravo 7. šolskega leta itd. Ljudstvo je uže prav nevoljno. — Francozom freimaurerski poslanci slabo gospodarijo; davke in državne stroške vedno više ženejo, zraven pa ljudi s preganjanjem redovnikov in redovnic mamijo. Zavoljo Tunisa imajo novo vojsko z vstaši, zavoljo Egipta pa se utegnejo z Angleži skregati, ki vabijo sultana, naj pošlje vojsko v Egipt; tega pa Francozi za živi svet ne trpijo, ker se potem bojijo še boljše za Tripol in Tunis. — Angleški minister Gladstone zavida Avstrijcem Bosno in Hercegovino in vedno tuhta, kako bi ovi deželi iztrgal iz oblasti avstrijskega cesarja. Sedaj skuša napraviti shod evropskih ministrov (kongres), ki bi naj odločil, komu da ostanete omenjeni deželi. — V srednji Ameriki, v državi Kostarika, bil je strašansko potres, mnogo mest je porušenih, veliko tisoč ljudi ubitih.

Za poduk in kratek čas.

Iz Jablanice v Mostar.

Na veseli god sv. Timoteja, desnega prijatelja sv. apostola Pavla, poslovali smo se od Jablanice ter jo krenili dalje po desnem obrežju Neretvinem proti glavnemu mestu hercegovinskemu. Vreme se je bilo po noči popolnoma sprevrglo. Zahlidel je topli sciocco, da se je led po vseh kotih talil in je sneg po vseh gričih kopnel. Mraza nismo čutili, če tudi smo sedeli na skoro praznem pa potrem vozu, ktereга sta vlekla dva gotiško vstvarjena lisea, vodjena od poljskega vojaka druge vozniške eskadrone. Vožnja je bila za vsem prav zanimljiva in kratkočasna, ker so naše oči bogato in dobro pašo imele po vedno se menjajočem svetu, ki je od trenutka do trenutka čudneji prihajal. Kdor bi svet, ki stoji med Jablanico in Mostarskim poljem, imenoval hercegovinsko Švico, ne povedal bi neresnice za resnico. Peneči slapovi, svitile snežene plasti in ledene piramide, iz reke Narente štrleče pečine, ki so roglaste in grebenaste, kakor

bi je bil kdo nalašč z dletvom zdletvil ali pilo opilil, zraven pa bobneča Neretva, ktereј tesno prihaja v ozkej zibeli, ktero jej svojevoljno odkazuje visoka, skalnata obal — vse to je nekako veličastno, čudežno vstvarjenje. Hribi so po večem prazni in goli brez vsakoršnega zelenja. Prav redkoma zapazili smo tu in tam kako ledino ali trato z nizkimi grmiči, po kterih se je vselej mnogo ovc in koz plazilo. Ob cesti ni bilo hiš najti, vsaj obilo ne. Le visoko v hribih zagledali smo semtrtje revno bajto, imajočo četiri kamnate stene brez oken, z nizkimi durmi, pokrite s slamo ali s trstiko. Največ se nahaja po zelenih obronkih ne previsokih gor tako zvanih ograd, kamor pastirji čez noč drobnico zaganjajo in zapirajo, da se ne pozgubi, in da je ne ugrabijo volkovi in drugi sovražniki.

Ne daleč od Gornje in Dolnje Grabovice prepeljali smo se na levo obrežje preko železnega mosta, ki je prav okusna, trpežna stavba angleških umetnikov, kakor spričuje napis: C. Dr. Bergue et Co. Engi neers. 1868. Manchester. V samotni Sjenici smo si odpočili in se okrepčali pri tamošnjih pijonirjih, ki so stavili lesene bajte, gradili moste in kopali jarke. Ko se v večerko-hočemo dalje napotiti, pripeljete se iz Mostara dve usmiljeni sestri, ki ste potovale v Travnik. Bile ste Kranjci Josefina Skubej in Mihaela Blut iz Zagrebskega samostana usmiljenih sester. Ta zavod preskrbljuje že od leta 1870. sem Bosno in Hercegovino z vrlimi, za vsako dobro reč vnetimi hčerkami sv. očeta Frančiška. Redovnicama se je lice vidoma zmračilo, ko njima povem, kako slabo prenočišče čaka v Jablanici potnike in da od todi ni več cest za voznike, ampak le za pešce in jahalce. A tudi na naš voz se je pri Sjenici mesto sreče vsedla nesreča in nas je vedno nadlegovala sedaj s to sedaj z ono nadlogo, tako da smem pot od Grabovice do Mostara prištevati onim, ki so še le prijetni, kedar so prestani. Edino veselje nam je bilo jasno pa toplo vreme, ki je napovedovalo prvo spomlad in nas spominjalo, da se že bližamo južnejšim krajem. Tu in tam so lukali iz hmelja že prvi ključeki, in so kimali zvončeki za leskovim grmom in je duhtela za gosto trnoljo modra vijola. Le škoda, da je solnce prenašlo utonilo za Veleš planino, in je legel gost mrak od neba do zemlje na Mostarsko polje, ko smo ga srečno dosegli. Pozno na večer došli smo spehani in utrujeni v mesto. Mostar! tu torej stojiš, kako sitno te je bilo nekdanj iskat po karti, a danes še sitneje doseči. Na ravnost drdramo po dolgi ulici, — ki je kakor srčna žila celega mesta in ga deli na dve polovici — zagrajeni od nizkih štacun, visokih kavarn in prostornih gostilnic do stanovanja mestnega vojaškega poveljništva, ki mu je naloga, oskrbovati potnikom prenočišča. V sredi mesta skoro tik Neretve stala je hiša, v ktereј mi je bilo odločeno, nekoliko dni počivati v Mostaru.

Smešnica II. One dni je neka žena v Celji kupila v štacuni sladkorja, ga nesla domú, ter ž njim osladila kavo. Kmalu pa pride slabo vsem, nji in otrokom, ki so jo pili. Morajo poslati po zdravnika. Ta pride in najde, da so nekaj strupenega povžili. Žena pokaže kavo, ki so jo pili. Zdravnik se čudi in se ozira po sobi, kar zagleda na tleh kos papirja od „Cillier Zeitung“. „Ali vam je trgovec nemara sladkor v ta papir zavil?“ vpraša ves bled. Žena prikima, in zdaj je vedel zdravnik, kaj je. „Sreča, da ste me tako brž poklicali“ — reče na to in dá zdravila, s katerimi reši vso rodovino. Pri odhodu pa dá ženi ta dober svet: „Kedar boste v štacuni še kaj kupili, glejte, da vam ne bodo zavili v ta list. Najbolje pa je, če v take štacune ne hodite, kjer vidite „Cillier Zeitung“. Po „Brenceljnu“ št. 2.

Razne stvari.

(*Telegram.*) Več kakor sto tržanov iz Mozirja in Rečice poslalo je danes zaupnico in zahvalo državnemu poslancu gospodu dr. Vošnjaku.

Goričar.

(*Mariborske bolnišnice*) oskrbnništvo je v tolikem neredu zasačeno, da je baje samo deželna blagajnica goljufana za 20.000 fl. Oskrbnik g. Bartel je v sodnijski preiskavi.

(*Čitalnica mariborska*) ima v nedeljo zvečer veselico; zadnjo nedeljo je bil „jovr fix“ in je g. dr. J. Sernece jako zanimivo govoril. Bodi mu lepa hvala!

(*Ljubljanski Zvon*) objavil je v 3. zvezku: Naša pesen, Malo življenje, Iz mladih let, Slike z gorenjskih planin, Drobiž, Jedinstvo slovenskih dežel, Samostanski zvon, Luterski ljudje, Tolažba, Med gorami, Statistične črtice o kranjskem prebivalstvu 1881, Bajke in povesti o Gorjancih, Munkacsy, Slovenski glasnik.

(*Hudobnost.*) Pri sv. Ani v Slov. goricah je nek posestnik moral pustiti dom pa novemu gospodarju potrupal 11 šip na oknih, podrl peč, iztrgal kotel v kuhnji.

(*Popravek.*) Umorjence v Spodnji Polskavi bil je Blaž Frangež, a ne Bl. Hrastnik. Zapeljivec ženin je krojač Vincencij Škodič. Sedaj je dvomljivo, kateri njiju da je Frangeža ubil. Sodnija sedaj preiskujejo.

(*Prošnje slovenske*) državnemu zboru za uvedenje slovenščine v naše gimnazije, realke in mariborsko učiteljsiše, za slovensko uradovanje pri vseh uradih in sodnijah na Slovenskem in za premeščenje nadsodnije iz Gradca v Ljubljano poslalo je mnogo srenj na Kranjskem, na Štajerskem pa: trg Brašlovce, trg in okolica Sevniška ob Savi, Griže, Ptujška gora, Zagoreca, sv. Lovrene na Dravskem polji. Slava!

(*Mariborski okrajni glavar*) g. Alfred Pavič plem. Pfauenthal dobil je naslov in dostojanstvo namestnijskega svetovalca. Čestitamo!

(*Na Muti*) je v tamošnji fužini brusni kamen razletel in delavca M. Pauliča tako ranil, da je reva umrl.

(*Za „Narodni dom“*) nabirajo v krčmah in kavarnah.

(*V Trbovljah*) je kos premoga delavcu F. Borstnerju zlomil roko in nogo.

(*Prestavljeni*) so davkarski kontrolorji g. Jož. Slivca v Brežice, g. M. Koželj v Rogatec.

(*Spremembe v Lav. škofiji.*) Č. g. L. Janžekovič je postal župnik v Veržeji; umrl je č. g. Šimon Ducman star 40 let in č. g. J. Bunček 63 let star. Prestavljena sta č. gg. kaplana: J. Murkovič v Vozenico, M. Črnko k sv. Barbari v Slov. gor.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali častiti gospodje: Šoštarich 11 gl., dr. Napotnik 7 gl., Muha 6 gl., Fišer A. mlj. 3 gl., Godina, Pihler in Očgerl po 2 gl., Novak Iv. in Hajšek Anton po 1 gl.

Listič uredništva: Dopisi iz Ljutomera, Radgone, Ruš, Šmartna, sv. Ane prihod. Dopisnik iz Radoslavce: Vi niste pravi g. Božič. L. v Zagorji zavoljo Vašega dopisa prišlo bi do pravde. L. v Gutštajnu in X. v Vojniku in S, v Radvanji pri Mariboru: javno zabavljanje na prevzetne neveste, gostovanjščanke ne kaže.

Loterijne številke:

V Gradci 11. marca 1881: 56, 71, 67, 6, 46.
Na Dunaji „ „ 31, 37, 66, 82, 6.
Prihodnje srečkanje: 24. marca 1882.

Sprememba prostorij!

Zaloga blaga „**pri nizki ceni**“ v Mariboru od 15. marca naprej ni več v gosposki ulici št. 5, ampak

v gosposki ulici št. 17 ¹⁻³
v Švan-ovej hiši, poštni ulici nasproti.

Mežnar ali cerkovnik

prosi za službo. Za njegovo ime in stanovanje se izvé pri uredništvu in upravništvu „Slov. Gospodarja“. ²⁻³

2-2

Dražba.

V pondeljek 20. sušca ob 9. uri v jutro se bode iz zapuščine preč. g. župnika Andreja Sparavec, pri sv. Lovrenci na Dravskem polji sledeče po dražbi prodavalo:

12 polovnjakov vina, 3 pol. l. 1868, 1 pol. 1869, 1 štrt. 1879. in 6 pol. novega, 2 para volov, 4 krave, 2 para junčkov, 1 telička, 2 konja, več plemenih svinj, mnogo zrnja, lepa kočija in drugo hišno in gospodarsko orodje.

K tej dražbi se p. n. kupovalci vljudno vabijo.

Kuharico iščejo

za nek farovž. Znati mora kuhati in gospodariti ter biti lepega poštenega obnašanja. Kdor vé za takšno osebo je proščen naznani uredništvu „Slov. Gospodarja“, ki dalje posreduje.

1—3

2—3

Oznanilo.

Dajem p. n. občinstvu na blagovoljno znanje, da odprem na voglu Vetrinjske in poštne ulice v Mariboru štacuno

špecerijskega blaga in poljskih pridelkov.

Dovoljna sredstva in zadostne skušnje v tej kupčiji mi storijo mogoče vsem dotičnim zahtevam točno ustrezati in opiraje se na nje prosim blagovoljnih obiskovanj in pogostih naročil.

Gottfried Ketz.

1—3

Štacuno v najem

da uljudno podpisani v Kapli blizu Arveža ali pa na zaračunjevanje. Sodil bi nabolje kakšen samičen krojač ali šivilja. Pogoji so ugodni; kupuje se ondi rado, ker je blizu cerkve.

Juri Volmajer, oštarijaš

v Kapli, pošta Arnfels, Steiermark.

1—6

Priporočba.

Barve v oljnatem firnežu in tudi suhe, oljnati firnež, terpentini, kopallak, spirituslak, kakor tudi raznovrstne čope in vse v to vrsto spadajoče stvari po velikem in drobnem se dobijo po najnižji ceni v

kupčiji z barvami:

v Mariboru, gosposke ulice 19, „pri psu“.

S spoštovanjem

H. Billerbeck.

Gospodarji!

Ravno sem dobil novih semen vsakovrstnih, bodi si trave, detelje, zelja, cvetlic, potem peške, več sort najboljšega graha, fažola, soje itd. za vse semena sem porok, da kalijo.

Tudi se pri meni dobi **mavec** ali **poljski gips** po zelo nizki ceni

M. Berdajs,

na voglu mariborskega grada ali nasproti slovenske cerkvi.

3—3

Josefa Noll

kleparica (špenglarca) v Celji

priporočam svojo klamfarsko obrtnijo, koja že skoz 49 let tukaj v Celji obstoji, posebno vsem zidarskim podvzetnikom. S ponosom smem trditi, da še nihče ni imel zoper moje delo opravičenega očitaja, da sem si pa nasproti pridobila dosti pohvale vsled svojega vseskozi poštenega ravnanja. V občno zadovoljnost sem pokrila s kotlovinno zvonike na Frankolovem, na Kalobji, v Grižah, v Šmariji itd. potem železnična poslopja na Zidanem mostu itd. in novo dekliško šolo v Celji, zato se priporočam prečastitim farnim predstojništvom, županstvom, stavbarskim podvzetnikom itd. ter obljubujem svoje delo, kakor do zdaj, po ceni in pošteno izvrševati.

1—3

2—3

Droži kupuje

po najboljši ceni in v vsakej meri žganjarija

Albrecht in Strohbach

v Mariboru,

v gosposke ulici.